

UČITELJSKI TOVARIŠ

Stanovsko politiško glasilo UJU. - Poverjeništvo Ljubljana

Izhaja vsak četrtek. Naročnina znaša za neorganizirane 60 Din, za inozem. 80 Din. Posamezna številka 1:50 Din. Članstvo „Pov. UJU—Ljubljana“ ima članarino že plačano naročnino za list. Za oglase in reklamne novice vseh vrst je plačati po ceniku od petit vrste. Inzeratni davek posebej. Pošt. ček. ur. 11.197.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati na uredništvo — naročnino, reklamacije in vse administrativne stvari pa na upravništvo v Ljubljani, Učiteljska tiskarna, Franciščanska ul. 6/1. Vse pošiljate je pošiljati franco. Reklamacije so proste poštine. Rokopisov ne vračamo. Telefon uredn. 2312.

Depolitizacija učiteljstva.*

Narodna prosveta je obče dobro vseh, zato bi za njo morale skrbeti vse politične stranke. Nedotakljiva in sveta bi morala biti vsem, ne samo šola, temveč tudi njeni delavci — učitelji naroda! Nikakor pa, da jo poedinci ali poedine politične stranke izkoriščajo v svoje strankarske svrhe.

Toda nobena stroka državnih uradnikov — izvzemši upravnih in političnih — ni v toliki meri služila v politično-strankarske svrhe v naši državi, kakor učiteljstvo. To je tudi razumljivo!

Politične stranke črpajo pri nas politično silo iz kmétskega dela naroda, a učitelji so — ker so v neposrednem stiku z njim — najprikladnejše oporišče za politično agitacijo v narodu. Poedine politične stranke zahtevajo, da so učitelji njihovi politični ekspozienti v selu. A oni — ker jim je razbita nada; da bi na podlagi svojih učnih uspehov in šolskega dela prišli do boljšega mesta — postajajo pod silo razmer priganjanci političnih strank. Za nje delajo; za nje se izpostavljajo, a pri političnih izpremembah se to maščuje.

Očitno je, da pri takih razmerah mora nazadovati in propadati prosveta sama. Potrebno je iz tega ozira urediti pravne odnose učiteljstva tako — posebno z ozirom na premeščanja — da premeščanje na boljše mesto ne bo odvisno od ničesar drugega, kakor edino od strokovne sposobnosti in uspeha učnega delovanja učitelja. Vsak politično-strankarski vpliv v tem pogledu mora biti onemogočen! Premeščanje učitelja na boljše mesto je pravzaprav edina dobrina za učitelja, zato je to zadevo treba osobito vzeti v obzir pri ustvarjanju novega šolskega zakona, in ne dopustiti ne okenca, kaj šele kaka vrata, za politične vplive. Potrebno je, da se postavi učitelje izven dosegljivosti in območja političarjev. To mora biti deviza našega šolskega zakonodajstva in naše prosvetne uprave. Depolitizacija prosvetnih delavcev v popolnem smislu te besede!

Za vsake normalne možgane, ki niso otrovane s partizanstvom, mora biti pravo strašilo misel na tkzv. »partijski ključ« v pogledu nameščanja državnih uslužbencev. To je specijalni izum državne uprave na Balkanu; to je monsturno nasproti obliki modernega kulturnega napredka, nad katerim se mora zgrajati upravna znanost zapada. Bodočnost — nadejamo se, da tudi pri nas — bo s čudom pomišljala na partijski ključ.

Sprejemanje »partijskega ključa« v prosvetni administraciji za nadzorniško službo — ker si ga je za učiteljsko službo nemožne

zamisliti — bi upropastilo v kratkem času popolnoma osnovno šolstvo.

Pa še vedno se, na žalost, deluje in dela na to, da se nadzorniki zamenjujejo in novi nameščajo, toda ne na podlagi pedagoških in upravnih sposobnosti, nego po partijski pripadnosti!

Politična premeščanja učiteljstva, razrešavanja in penzioniranja šolskih nadzornikov na podlagi partijskih vplivov so vzrok, da

osnovno šolstvo v državi v kvalitativnem pogledu ne napreduje, pač pa nazaduje.

Kdor želi dobro osnovni prosveti v naši državi, ta mora stremeti za tem, da se depolitizirajo prosvetni delavci — učitelji.

Njihova osebna politična svoboda, kot državljana, naj ostane nedotakljiva; na njihovo prosvetno in administrativno delo ne sme imeti nikakega vpliva, niti njihovo in ne tuje strankarsko politično prepričanje.

Občni zbor Slovenske Šolske Maticice.

Na velikonočno sredo dne 4. aprila t. l. se je vršil na I. mestni deški osnovni šoli v Ljubljani po treh letih zopet občni zbor.

Z vprašanjem Slov. Šolske Maticice se je pečala že pokrajinska skupščina pov. UJU v Kranju, ki je zavzela sledeče stališče: »Delegacija smatra za uspešno delovanje S. Š. M. potrebno, da se pravila preosnujejo v tem smislu, da bo ves odbor bival na sedežu društva ali v taki bližini, da se lahko redno udeležuje sej, ker si drugače programatičnega izvrševanja njene naloge ne moremo predstavljati.«

Mnoga naša društva so tudi na svojih zborovanjih razpravljala o Slov. Šolski Maticici in zavzela stališče.

Za premeščanje pravil je treba navzočnosti nad polovico članov, kar bi značilo pri 2355 članih 1178 članov. Poverjeništvo je zagledal vztrajalo zgolj na zahtevi, da naj bodo člani čim bližje skupaj ter da dobi agilen odbor, ki bo dal garancijo za širše delo in združitev vsega pedagoškega dela v enotni organizaciji.

Popolnoma tendenciozno so bile razširjene vesti, da se hoče Maticico ubiti in prenesti sedež v Maribor. (Dosedaj sta bila tudi predsednik in tajnik iz Maribora!)

Občni zbor je otvoril predsednik narodni poslanik dr. Lj. Pivko, tajniško poročilo je podal tajnik prof. dr. Maks Kovačič, blagajniško pa blagajnik Pavel Plesničar.

V debati so se oglasili univ. prof. dr. K. Ozvald, ki je izrazil bojazn, da ne ve, če pomeni sedanja kriza v Maticici pot navzdol ali navzgor; izrazil je tudi pomisleke proti »prenosu Slov. Šolske Maticice v Maribor« in proti Pedagoški centrali. Dr. Žgeč je razvil program Pedagoške centrale.

Ker je predsednik izrazil željo, naj se sedaj ne debatira o dveh strujah pedagog. stremeljenja pri nas, ker to nima direktne zveze z občnim zborom, je izostala nadaljna debata.

Pred prehodom k volitvam, je podal poverjenik Škulj sledečo izjavo:

Z ozirom na važnost današnjih volitev pa tudi na govoricu, da se pripravla boj dveh skupin, od katerih hoče vsaka z majorizacijo druge doseči izvolitev svoje liste, podajam v imenu ljubljanskega poverjenišva UJU, kojega člani tvorijo večino članstava S. Š. M., sledečo izjavo:

V S. Š. M. vidimo ono važno kulturno ustanovo, ki je predvsem poklicana, da postane skupno torišče pedagoško-didaktičnega,

tako znanstvenega kot praktičnega dela slovenskega učiteljstva in združi na širokem programu, izključujočem vsak ekskluzivizem, vse kategorije učiteljstva cele Slovenije k skupnemu delu za prosep slovenskega šolstva in vzgojstva. Hočemo, da postane S. Š. M. ugledna predstaviteljica vsega slovenskega šolstva in da se jo kot tako na vseh mestih in vsej javnosti uvažuje. Zato hočemo, da so tudi v odboru poleg osnovnošolskega učiteljstva, kot najjačje skupine, zastopane vse glavne kategorije učiteljstva. Merodajna bodi za izvolitev zgolj strokovna usposobljenost.

Odločno bi morali odkloniti vsako igravanje ene skupine ali smeri napram drugi, pa tudi vsako nameru po neki mehanično pojmovani reciprociteti deliti mandate po oblastih. Ne poznamo tu kranjskega ali štajerskega, pa tudi ne ljubljanskega ali mariborskega učiteljstva, ampak samo slovensko. Težišče matičnega delovanja bodi tam, kjer so najboljši pogoji zanj.

Iz zgolj stvarnih razlogov se moramo izreči za to, da bivaj večina odbornikov čim bližje vkup, in se tako omogoči redko shajanje k sejam, brez katerega si programatičnega delovanja predstavljati ne moremo. Ako uvažujemo ta moment, nimamo vzroka spreminjati status quo-a glede števila mandatov v obeh oblastih. Maribor je prednjačil po inicijativnem, praktičnem pedagoškem delu in je tudi težišče Matičnega dela bilo vedno tam; Ljubljana pa kot sedež najvišjih znanstvenih zavodov ostane središče znanstvenega raziskavanja in je treba to pri sestavi Matičnega odbora uvaževati.

To so zrelišča, s katerih želimo, da se novi odbor sestavi. Naša želja je, da se doseže sporazum glede sestave kandidatne liste itd.

Predloženi sta bili dve listi, iz katerih se je sestavila kompromisna lista. Izvoljeni so:

Odborniki: Dr. Poljanec Leopold iz Maribora, dr. Karel Ozvald iz Ljubljane, Senkovič Matija iz Maribora, dr. Žgeč Franjo iz Maribora, Plesničar Pavel iz Ljubljane, Oster Anton iz Maribora, Gabrček Fran iz Ljubljane, Zavašnik Albina iz Viča pri Ljubljani, Šilih Gustav iz Celja. Namestniki: Tomažič Ivan iz Maribora, dr. Dolar Simon iz Kranja, Kukovec Eliza iz Šmarja. Pregledovalca računov: Mazi Vilko in Flerč Fran, oba iz Ljubljane.

Proti tej listi je glasovalo 13 navzočih, pa ne iz kakega deklaratičnega ali antidekla-

Kaj se godi?

Za živčno bolehnje je najprimernejše službeno mesto — Maribor. Učiteljska abiturjentka Jovčič Bruna je lansko leto dobila svoje prvo službeno mesto pri Sv. Tomažu pri Ormožu. Je to večji kraj v lepih Slov. goricah, kjer je 7 razredov osnovne šole ob glavni cesti, oddaljen dobro uro od Ormoža. Nekega lepega dne pa pride iz Beograda v Maribor prošnja te mlade tovarišice, v kateri prosi iz zdravstvenih ozirav za premeščitev v Maribor, ali vsaj v njegovo neposredno bližino. O prošnji se je bilo treba izjaviti pristojni oblasti. Oblast je uvedla postopek, da more dognati resničnost v prošnji navedenih podatkov. Obenem pa je seveda morala uvesti napram njej disciplinsko postopanje v smislu odloka min. prosvete P. br. 17562 od 26. 12. 1927 ter v smislu raznih prejšnjih odlokov, ki zahtevajo uradno pot vlog uslužbencev na oblast po čl. 93 čin. zak.

In kaj se je zgodilo? Polzvedbe so dognale, da službeni kraj docela odgovarja zdravstvenem stanju prošilke, ki boleha na živcih. Bolezni si ni nakopala v državnih službah, ampak že prejšnja leta, ko je morala radi nje celo študij prekiniti. Torej ni nikakega vzroka za njeno premeščitev. Vse to se je seveda moralo sporočiti v Beograd, obenem se je pa tudi navedlo, da se je proti Jovčič Bruni uvedlo disciplinsko postopanje radi kršitve uradne poti njene vloge.

In Beograd? Je odgovoril: Disciplinski postopek naj se takoj ustavi, ker je direktno pošiljatev njene prošnje povzročil nekdo drugi. Njeni prošnji je pa ugoditi, ker je to želja vplivnih krogov. — Kakšna je pa želja zakona in odredb — to je drugo!

raškega stališča, kakor je poročalo »Jutro«, kar moramo zavrniti. Pričakujemo, da se bodo tudi te difference sčasoma likvidirale.

Od novega odbora pričakujemo, da bo likvidiral vprašanje cepitve že itak skromnih sil na pedagoškem poprišču ter bo razširil svoje delovanje tudi na polja izven izdaj običajnih publikacij. Za tozadevno iniciativno delo ima sedanji odbor danes pogoje z delovnimi silami v Mariboru, ni pa v pravih nikjer rečeno, da bi za delo, posvetovalno, ne smel pritegniti še drugih v svoj krog. Tudi niso oficijelne seje celotnega odbora vedno potrebne za izvajanje iniciativnega dela, temveč zadošča ožji krog delovne zajednice, ki je poverjen v to.

V tem pogledu učiteljstvo z zaupanjem gleda v sedanji odbor in mu bo dajalo potrebno oporo in podporo.

Nogavice, rokavice, damsko in moško perilo, kravate, čepice, bluže, damske obleke, torbice i. t. d. kupite najceneje pri ŠTERK, nasled.

MILOŠ KARNIČNIK
LJUBLJANA, Stari trg šte. 18.

Termin za Mladinsko Maticico poteče 15. t. m. Pošljite naročilnice, da razvidimo naklado!

LISTEK.

Tovarišu Ivanu Bernotu v slovo!

3. aprila smo ga spremili k večnemu počitku na mirovdor k sv. Križu, da se tam odpočije trudno telo.

Pomlad prihaja v deželo in prinaša novo življenje, ki brsti iz spočite zemlje, a ista zemlja je sprejela vase, v svoje naročje, nov tribut, ki ga zahteva neizprosna narava dan na dan od človeštva.

Težka atmosfera je polnila ozračje nad belo Ljubljano in ljubljanskim poljem, nad to lepo pokrajino. S snegom pokriti vrhovi planin so bili zagrnjeni v neprodiren plašč, skozi katerega ni prodril ni eden žarek; ko se je pomikal žalni izprevod po ljubljanskih ulicah izpred hiše žalosti pokojnikovega doma — v Bohoričevi ulici proti sv. Križu. Dolga vrsta dijakov in dijakinj tehniške srednje šole v Ljubljani, kjer je pokojnik daroval na oltar domovine vsa svoja najlepša moška leta v procvit in napredek tega zavoda, je spremila pokojnika, svojega odličnega vzgojitelja, k večnemu počitku. Celokupen profesorski zbor tehniške srednje šole s svojim direktorjem g. Jožefom Reiserjem na čelu, g. inspektorjem Mihajlo Preslom, dvornim svetnikom E. Ganglom, mnogimi njegovimi stanovskimi tovariši in tovarišicami, dalje vse osebje Učiteljske tiskarne in knjigarne, zastopniki Grafike in mnogo drugih znancev je priljubljenga Ivana spremilo poslednjič na zadnji poti. Tožna

so bila srca vseh, ki smo stopali pred in za krsto pokojnikovo.

Ob odprtem grobu se je v imenu vseh navzočih poslovil od pokojnika njegov stanovski tovariš g. dr. Valentin Rožič, profesor tehniške srednje šole v Ljubljani, s sledečim krasnim govorom:

Dragi, mili tovariš! Spoštovani gospod profesor!

Po težki, hudi hoji si dospel na vrt rajskega miru in večnega pokoja! Oddahni se, prijatelj, kajti trpel si mnogo! Mnogo si trpel, ker si mnogo delal. Z 19. leti si napravil že maturo — zrelostni izpit — za stan in poklic, katerega, kakor latinski rek pravi: še celo bogovi sovražijo, in jaz pristavljam: še celo danes mnogi ljudje skoraj mrzijo in omalovažujejo! Polnih 35 let — od leta 1891. pa do leta 1926. — si bil vzgojitelj, učitelj mladini; prvih 15 let v predivni Gorenjski, prijetni Dolenjski in v zeleni Štajerski. Zadnjih 20 let pa si se z vso ljubeznijo posvetil izobrazbi našega strokovno-obrtnega naraščaja!

Tudi svetovno mearsko klanje mišičastih teles in zlomljenih src Ti ni prizaneslo s svojo Kalvarijo. Videl si krvavo morijo na štirih frontah: na srbski, rumunski, ruski in soški fronti. Kot navaden vojak — prostak — si gledal od blizu vsa 4 leta krvavo Golgato!

Vrnil si se domov k ljubljani družini! Prinesel si kal boleznj že s seboj. Toda kljub temu si šel takoj na delo — v šolo — med svojo drago Ti mladino. In bil si zopet oblikovalec mladinskih duš in src, bil si izvrsten učitelj svojim narodnim umetnikom; kiparjem, klesarjem, zidarjem itd. A nam

— svojim tovarišem — si bil več: dober, zvest, zanesljiv prijatelj in tovariš ter moder svetovalec! Radi in z užitkom smo poslušali v Tvoji družbi Tvoje modre in resne besede ter nasvete.

Vsaj jaz sem Ti za marsikak dober nasvet v šoli in zunaj šole hvaležen iz srca, kajti Ti nisi bil samo delaven v šoli, temveč tudi zunaj nje. (Pred prevratom je bil načelnik Učiteljske hranilnice in posojilnice.) Celih osem let od prevrata 1918. do svoje krute boleznj si bil predsednik Učiteljske tiskarne — in slovensko učiteljstvo Ti bo na veke hvaležno za Tvoje delo, trud in požrtvovalnost, ki si jo daroval na oltar osamosvojitve in izboljšanja položaja učiteljskega stanja.

Še več. Bil si ne le vestni, skrbni in delavni predsednik Učiteljske tiskarne, bil si tudi mnogo let marljiv odbornik — blagajnik obeh tiskarskih organizacij »Društva« in »Gremija« tiskarnarjev za Slovenijo — in tako si vneto deloval tudi na polju črne umetnosti. Marsikatera slovenska knjiga je zagledala beli dan v prid slovenske kulture po prevratu le po Tvoji mecenaci naklonjenosti. Slovenski tiskarnarji in tiskarji pa se Ti danes tukaj ob grobu nemo klanjajo s hvaležnim srcem in Ti ohranjajo časten spomin.

Dragi, mili tovariš! Poslavljam se od Tebe, poslavljam se v imenu cele Tehniške srednje šole, na kateri si 20 let neumorno, vztrajno in smotreno deloval, poslavljam se v imenu celega učiteljskega zbora z g. direktorjem na čelu, poslavljam se v imenu vseh Tvojih bivših in seda-